



15. Rossmann, Andreas Elias: Schlußschrift für die Abhandlung von der Verbindlichkeit eines Verbrechens & Lebens- & Lebensstrafen nebst d. Anzeige seines Winters-Collegium.
16. Agent-Peterson, Jonas: De conditione corporum.
17. Wolfius, Christianus: De necessitate methodi scientiæ finæ et genuino usu juris naturalis ac gentium.
18. Wolfius, Christianus, Professor ac. Jurisiciæ ac Senatibus academiæ annua sacra in heliæm domini festi Christi indicium commemorative, qua Juris Christianæ divinum de nativitate messie variis rationum explanationibus confirmata fore ostentur.

1792.

1. Baumgarten, Sigism. Jacobus: Exercitibus theologica videtur scientiæ fidei et experiential. Dissertation et nexum in theologia necessarium

2. Benlwig, Gualterus Fredericus et Benlwig, Andrelaus
Fredericus: De decimarum Furingicarum, a Mogenz
linis archiepiscopis olim exactarum, iustitia, et
specialim ante exortis tempestatibus tempore Hen
rici IV., Imperatoris.
3. Boehmerus, Iustus Hamurgus: De iure et auctoritate sigilli
authentici.
4. Boehmerus, Iustus Hamurgus: Specimen jurisprudentiae
Andegaviniense ex S. Augustino Hippo nonensi episc
opo.
5. Boehmerus, Iustus Hamurgus: De iure custodiendi redi
tus vacantis beneficii.
6. Boehmerus, Iustus Hamurgus: De iuribus diversis ex
diversitate climatum natis.
7. Paniel, Christianus Fildesianus: Dissertationem sollemnem
de speciosa huiusmodi methodo omni felicitate
curatoris fundamentis. -- publice defuncta

8. Joachim, Johann Friederich: Historische & rechtliche
Abhandlung von dem Erbf-Schatzmeister-Titel in Hert-
Rord- & Rheck, nemlich . . . seine Vieren Sommer zu halten &
Vorlesungen anzeigen sollen . . .

9. Funckerus, Joannes: De lachryonis fine atrophicae
initio.

10. Funckerus, Joannes: De rationali motuum therapia

11. Funckerus, Joannes: De septicis eorumque usu et
abusu.

12. Funckerus, Joannes: De vena portae, porta salutis.

13. Funckerus, Joannes: De rationali expectatione
et irrationali festinatione in febrium intermitten-
tium curatione

14. Kruegerus, Joannes Goddard: De theoriae physicae
fabulorum capillarum ad corpus humanum applica-
tione.

15. Ludwig, Joannes Petrus, P.: . . . Differentias juris
in praedicta jurisdictione nobili . . . respondet

16. Rossmann, Lud. Elias: De jure placiti dissertatio in
vicis recitationes, ^{suas} per instans semestre habendas.
17. Weber, Andreas: De cognitione spiritus finiti
circa mysteria.
18. Wolffkeimer, Moses Bernard: De diaphoreticis medicinae
universalis loco habendis.
19. Wolffkeimer, Salomon Bernard: De causis faciem status
ebriorum in nullis sacri codicis praecipis inveni-
entibus.



DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICO - CHIRVRGICA
DE

SEPTICIS ¹⁷⁴²
EORVMQVE ¹¹
VSV ET ABVSV
QVAM

ANNVENTE NUMINE DIVINO
CONSENSV ET AVCTORITATE AMPLISSIMÆ FACVL-
TATIS MEDICÆ

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRÆSIDE

DN. D. JOANNE JVNCKERO

PROFESSORE MEDICINÆ PVBLICO ORDINARIO

PATRONO AC PRÆCEPTORE PIE DEVENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMSQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
LEGITIME CAPESSENDIS

H. L. C.

Ad d. August. Anno MDCCXLII.

PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISIONI SVBMITTET
AVCTOR

GVSTAV DANIEL LEMBCKE

SCHLESVICENSIS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

FRIDERICVS PRINCEPS
VSV ET ABVS
PRO GRADVS DOCTORIS
DANIELI TEMERARIO



A SON ALTESSE SERENISSIME
MONSEIGNEUR LE PRINCE
FREDERIC ERNEST

MARGGRAVE DE BRANDEBOURG,

DVC DE PRUSSE, DE MAGDEBOURG, DE CLEVES,
DE JULIERS, DE BERGUE, DE STETIN, DE POME-
RANIE, DES CASSVBES ET DES VANDALES,
DE MECKLENBOVRG, COMME AVSSI
DE CROSSE EN SILESIE,

BOVRGGRAVE DE NVRENBERG,

PRINCE DE HALBERSTADT, DE MINDEN, DE CAMIN,
DE VANDALIE, DE SVERIN, DE RATZBOVRG
ET DE MEVRS,

CÔMTE DE HOHENZOLLERN, DE LA MARCK, DE RAVENS-
BERG, SEIGNEVR DE RAVENSTEIN, DE ROSTOCK
ET DE STARGARD .etc.

STADTHALTER ET GOUVERNEVR GENERAL AV
SERVICE DE SA MAIESTE LE ROI DE DANNEMARCK
ET DE NORVEGVE DANS LES DEVX PRINCI-
PAVTES DE SCHLESVIG ET DE
HOLSTEIN,

MARECHAL DE CAMP LIEVTENANT GENERAL, COMMAN-
DANT EN CHEF DE LA CAVALLERIE ET DE L'INFAN-
TERIE CANTONEES DANS LES DEVX PRINCI-
PAVTES ET COLONEL D'UN REGIMENT
D'INFANTERIE,

CHEVALIER DE L'ORDRE DE L'ELEPHANT.

MONSEIGNEUR.

La plupart de ceux qui osent de-
dier leurs Ouvrages aux grands
Seigneurs ont ordinairement
pour but de donner un grand relief à
leurs

leurs écrits & de se faire par là quelque réputation dans le monde à la faveur d'un Nom Illustre qu'ils empruntent; mais je crains, MONSEIGNEUR, & avec raison que la hardiesse que je prens de mettre celui de V. A. S. à la tête de ma Dissertation par une Epitre Dedicatoire ne produise par un effet de ma temerité tout le contraire, doutant que ceux qui auront la curiosité de la lire y trouvent l'Eloge que j'y dois faire de V. A. S. aussi convenable que la nature de ses qualités Heroïques le demande. Je serois presque de leur sentiment quand je regarde les forces de mon petit genie & l'étendue de ma capacité. Mais, MONSEIGNEUR, ceux qui raisonnent de la forte ignorent

rent la Generosité de V. A. S. qui
marchant du pair avec les plus grands
Heros s'arrête moins aux louanges
qu'on lui donne, qu'au coeur de
ceux qu'elle honore de sa bienveil-
lance & de son estime. Et comment
oserois je d'ailleurs parler dignement
de l'Auguste Naissance de V. A. S.,
de ses Illustres Ancêtres, de sa Grandeur
d'ame & de ses autres grandes qua-
lités qui surpassent infiniment ses Ti-
tres Glorieux? réduit à les admirer
comme les autres je passe sans crainte
sur les jugemens qu'on pourra faire
de mon entreprise quelque temeraire
qu'elle soit & m'estime heureux &
mille fois heureux si V. A. S. daigne
recevoir gracieusement les premices de
mes

mes Etudes comme un Homage & u-
ne assurance de la profonde Vénération
& du parfait attachement avec lequel j'ai
le bonheur d'être

MONSEIGNEUR

DE VOTRE ALTESSE SERENISSIME

à Halle
le Août
1742.

*le tres humble, tres obeissant
& tres devoué Serviteur*

GUST. DAN. LEMBCKE.



PROOEMIUM.



EXtra omnem dubitationem positum
esse arbitror, nihil in rerum natura
dari tam præstans, nihil tam utile
ac generi humano proficuum, quin
per abutum & usum minus providum in ma-
ximum malum converti, & in mortalium pe-
stem evadere possit. Huius rei veritas adeo
clara & evidens est, ut eam anxie demonstra-
re, idem esset, ac soli lumen accendere. Fa-
cillimum foret, assertum nostrum innumeris
confirmare exemplis, nisi, neminem fore, exi-
stimem, qui illud negare audeat. Ars autem
nostra salutaris præ ceteris ejus modi exemplis
A quam

quam maxime abundat: nam quo majus est commodum, quod ex ea rite tractata in genus humanum redundat; eo tristiores producit effectus illegitimum hujus artis exercitium. Medicamina saluberrima haud rite adhibita sæpe in mala venena abeunt; adeoque, quod ad salutem integram conservandam, labefactam valetudinem restituendam, corporisque nostri machinam quam diutissime ab interitu vindicandam & defendendam a natura datum erat; illud ab ipsius ministris imperitis & minus circumspectis in lethiferum instrumentum convertitur, accelerandi fatum eorum, qui horum hominum curæ salutem suam crediderunt. Exempli loco vel unicam medicamentorum speciem adduxisse sufficiat, quæ *septicorum* nomine venit. Uti enim hæc legitime & opportune adhibita optatissimum sæpe effectum producut: ita e contrario, si improvide & temere tam interne dentur, quam externe applicentur; sæpe instar venenorum corrodendo in corpus & viscera grassantur, tragicumque ægroto exitum adferunt. Qui abusus septicorum cum sit longe frequentissimus, & mihi ab Amplissima Facultate Medica imposi-

positum esset, pro obtinendis legitime summis in medicina honoribus, specimen aliquod academicum edere: dignum mihi visum fuit hoc argumentum, in quod pro viribus inquirerem. Antequam vero de *abusu* agerem, necessarium fuit de *septicorum natura & usu* legitimo quædam præmittere. Faxit Deus T. O. M. ut labor hic in nominis divini gloriam valeat, & multa utilitas ex dicendis in publicum redundet.

§. I.

Cum de septicis sermo nobis futurus sit; ante omnia merito, quid per ea intellectum velimus, definiendum erit. Septica igitur nobis sunt medicamenta externa corrosiva, quæ acrimonia sua texturam fibrarum corporis nostri cute denudatarum irritant, destruuntque cum aliquo doloris sensu.

§. II.

Differunt *septica* a *causticis* & *cathareticis* gradu doloris, quem excitant, atque medium inter utraque tenent locum. *Caustica* enim sunt medicamenta externa, quæ majori, qua pollent, acrimonia, integra etiam cute, sensibiliorem excitant dolorem. *Catharetica* autem sunt medicamenta externa, quæ propter leniorem acrimoniam vix ac ne vix quidem aliquem doloris sensum producere valent,

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA

valent, si vel maxime cute remota euidam corporis parti applicentur. Dolor itaque vel major vel minor constituit differentiam corrosivorum. Cum enim omnis fibrarum disjunctio atque dilaceratio in corpore vivo dolorem inferat; hæc vero sit corrosivorum natura ac indoles, ut fibras dilaceret: facile patet, nullum horum trium remediorum, nisi callo duriori ac crassiori imponatur, sine omni plane dolore agere posse. Neque accuratorem horum remediorum a se invicem distinctionem insigni utilitate carere, ego quidem arbitror. Quod si enim in casu quodam dato pro ratione circumstantiarum cathæretica sufficere videantur; nemini, ut caustica adhibeat, auctor svasorque fuerim: quippe ad quorum usum tunc demum deveniendum, ubi majori violentia opus est. e. gr. in foniculis inurendis, & similibus.

§. III.

Quia porro materiale principium agens omnium septicorum *salinum* est; sequitur, ut vulgaris salium divisio in *acida*, *alcalica* & *media* etiam ad septica pertineat: quorum hæc sunt mitiora, illa inter utraque medium occupant locum, ista vero fortissimos & violentissimos ostendunt effectus. Quamvis non sit diffidendum, dari etiam alcalica, quæ efficacia acidis non multum cedant.

§. IV.

Resolventia, sensu strictiori & medicis usitatori, a septicis differre, ex *definitione* patet: nam *resolvens* est medicamentum internum, partes corporis nostri fluidas disjungens. *Resolventia* itaque agunt in partes fluidas:
Septica

DE SEPTICIS EORVMQ. VSV ET ABVSV. 5

Septica autem in solidas. Cum vero solida a fluidis gradu cohesionis arctioris vel laxioris partium differant: etiam septica a resolventibus gradu efficaciae differre, quisque facile videt. Quod eo minus dubium erit, si cogitemus, principium agendi illis inesse unum idemque: nam *acre salinum*, quod invenimus in resolventibus, etiam in septicisprehenditur. Si itaque septica solvant solida: multo magis eadem hanc solutionem in fluidis prestare posse, nemo dubitabit. Et licet resolventium actio principalis respiciat fluida; omnem tamen illis actionem in solidis non denegamus.

§. V.

A *corrosivis* & speciatim a *septicis* parum etiam differunt *rubefaciencia* atque *vesicatoria*: nam cum *vesicatoria* subtili & acri sale suo per cuticulam, quamvis illasam, ad vasa cutis serosa usque penetrent, eaque disrumpant, atque connexionem cutem inter & cuticulam tollant, & sic serum inter cuticulam & cutem stagnans relinquunt, haud immerito ut species corrosivorum considerari poterunt. *Rubefaciencia* vero, cum majorem sanguinis directionem vi salium stimulantium excitent, eodem jure illis accensenda esse, videntur. Idem dicendum de nonnullis *vomitoriis* & *purgantibus*, quorum virtus ab acri sale, tunicas ventriculi & intestinorum stimulante, est derivanda. Horum enim fortiora, externe applicata, erunt septica: mitiora autem *absfergentia* seu *catharctica*, quorum differentia minima est, imo quae a plerisque pro synonymis accipiuntur.

A 3

§. VI.

6 DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

§. VI.

Licet generaliter tantum rem pertractaturi simus ; usitata tamen & meliora septica, tam composita, quam simplicia, sive sint artificialia sive naturalia breviter recensere non abs re esse credimus. Possent quidem septica pro diverso gradu operandi & effectuum ad varias classes referri. Differunt enim ratione virium & efficacia a se invicem quam maxime. Sed hos gradus determinare, nulla ratione habita subjecti, cui sunt applicanda, irritum esset conamen ; quia unum idemque septicum in diversis subjectis admodum diversum producere potest & solet effectum : in honoratioribus enim & iis, qui tenerioris sunt habitus, lenissimum saepe copiosum provocat affluxum, quem in rusticis & robustis ne caustica quidem extorquere valent. Nos interim securissima, probatissima & quae usu maxime sunt recepta recensimus, & quidem primo simplicia, deinde composita.

§. VII.

Mercurius praecipitatus ruber inter simplicia primum meretur locum, & instar omnium in plerisque affectibus, usum septicorum admittentibus, esse potest ; praesertim si vis ejus major paululum frangatur unguento aliquo digestivo, butyro insulso aut alia pinguedine. Huic fere par est *mercurius dulcis*, in primis svadendus in ulceribus venericis. *Alumen ustum* non solum agit per lenem sepsin, sed & nimium affluxum moderatur atque repellit, quod idem etiam dicendum est de *vitriolo albo*. Lenissima autem, & non, nisi in tenerioribus partibus corporis, usurpanda, sunt *sacharum, salia media, olea destillata acria* & em-

DE SEPTICIS EORVMQ. VSV ET ABVSV. 7

& empyreumatica, *oleum philosophorum*, *partes animalium incineratae*, *succus chelidonii majoris*, *esula*, *tabaci* &c.

§. VIII.

Septicorum *compositorum* usitataiora sunt *unguentum Aegyptiacum*, *Felicitis Wurtzii* & *Apostolorum*; quorum præparatio in *dispensat. Brandenb.* describitur, & modus adhibendi accurate determinatur a *Celeb. JOH. HENRIC. SCHVLZIO* in *praelection.* ad idem dispensatorium. Restat *septicum sutorianum*, quod præ aliis celebre & commendabile est, quia fere sine dolore excrescentias præternaturales exedit, vasis autem majoribus ob firmiorem texturam parcit. Inter arcana etiamnum habetur: quamvis enim nonnulli existiment, hoc septicum, quod alcalinam suam indolem per humidam celere attractionem satis manifestat, ex cineribus clavellatis & calce viva præparari; *Celeberrim. Domin. PRÆSES* tamen hujus Dissertationis asseverat, quod falsa sit ista conjectura, quodque ex longe tenerioribus alcalicis subiectis septicum istud præparatur. Ex beati enim Auctoris manu propria possidet genuinam præparationem, quam vivus adhuc, silentii tamen fide, ei concedidit, cum gratum unquam animum pro beneficio, rem familiarem concernente, ostendere veller.

§. IX.

Ad naturam septicorum intimius cognoscendam necesse est, ut modum eorum agendi brevibus perspiciamus; ad quem legitime explicandum nonnulla scitu necessaria præmittenda erunt. Et quidem primo notandum,

3 DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

dam, quod omnia septica, imo generatim omnia corrosiva tam simplicia quam composita principio gaudeant salino, per quod actionem suam exerunt. Deinde, quod salia non facile agant nisi soluta. Et denique, quod menstruum omnium salium sit aqua: a spirituosus enim nullum sal immediate solvi potest. Hæc soluta salia corpori humano vivo applicata irritant acredine sua texturam fibrarum, eaque stimulatione efficiunt, ut major humorum copia congeratur ad affectum locum, quibus fibræ vasæque resistendis imparia, distenta tandem rumpuntur, disjunguntur, penetrantur, solvuntur & in statum fluidum convertuntur. Quodsi vero statim auferantur, vel alio modo vis eorum infringatur; irritantur quidem fibræ, sed non solvuntur, & operatio imperfecta manet.

§. X.

Quia vero non omnia salia pari agunt violentia; patet, nec omnia eadem celeritate eandem copiam fibrarum attingere, adeoque nec æqualem dolorem producere; quia doloris magnitudo ejusque gradus diversi dependent ex copia fibrarum diversa uno eodemque tempore dilacerata. Cumque hæc soluta salia vel valeant corpus nostrum afficere illæsa cute, vel minus: priora erunt caustica, posteriora autem vel septica vel cathartica. quippe ex doloris gradu æstimanda, uti supra jam dictum est. Causa autem, cur septica cutem non valeant lædere, est, quod structura ejus sit firmior & densior, quam ut eam penetrare possint, præsertim si in forma solida imponantur: *Confer.* JOHANN. GVILIELM. WERNERI *Dissertat. de medicamentis corrosivis*, ubi fufius ad men-

DE SEPTICIS EORVMQ. VSV ET ABVSV. 9

mentem *Celeberrim.* HAMBERGERI illorum operatio pertractatur.

§. XI.

Ex his porro concludimus, quod, licet salia non facile agant nisi soluta, septica tamen in forma fluida sint mitiora, a menstruo enim vis eorum infringitur, praesertim si tanta fluidorum copia adsit, ut dilutiora evadant. Quodsi vero quam maxime saturatum sit menstruum, fluida cum solidis pari fere passu ambulant. Fluida autem haec septica, licet sint leniora, attamen citius optatum praestant effectum: cum solida e contrario, quamvis fortiora, tardius illum ostendant, nimirum post solutionem demum ab humoribus corporis nostri factam. Vid. GEORG. WOLFG. WEDELII *Diss. de corrosivis.*

§. XII.

Excussa & perspecta jam paululum septicorum *natura*, breviter etiam eorum *usum* illustrabimus, & quidem primo generatim, deinde autem speciatim, quibus in circumstantiis sint commendanda.

§. XIII.

Generatim septica usum praestant 1) quando agrotus ob timiditatem & vehementioris doloris impatentiam, a ferri applicatione abhorrens, lentam exesionem & dolorem minus sensibilem diutius tolerare mavult; licet saepius dolores a septicis fortioribus revera intolerabiliores sint, quam si uno ictu id, quod praeternaturale est, ferro auferatur: 2) quando profundior situs partis removendae impedit ferri applicationem. Nam in profun-

B dis

dis & angustis illis ulceribus vel cavitatibus partes circum-
 quaque adjacentes ferro facillime læduntur. Sic e. gr.
 caruncula urethræ, quæ commodissime septicis tollitur,
 instrumentum chirurgicum ægre admittit.

§. XIV.

Probe autem notandum, interna & externa reme-
 dia generaliora in quibusdam subjectis & circumstantiis
 non esse negligenda ad felicius promovendum successum,
 quando præternaturale quid septicis tractatur. Scilicet
 in sensibilibioribus subjectis & gravioribus læsionibus: in
 leviori enim labe & quoad cetera sanis & robustis perso-
 nis istius modi generaliora non sunt necessaria. Possent
 vero hæc esse sequentia. 1) Ut alvus semper aperta ser-
 vetur, sive per blanda, sive per fortiora laxantia secun-
 dum rerum circumstantias: nam alvo constricta vel ob-
 structa facile affluxus in parte affecta excedit & curatio-
 nem turbat. 2) Ut per Diaphoretica æqualis sanguinis
 distributio in toto corpore obtineatur & humores fluidi
 conserventur. 3) Ut per venæsectiones superfluis & mo-
 tum circulatorium impediens sanguis evacuetur, ne re-
 tardet tractationem læsionis. 4) Ut motus excedens con-
 gestorius paululum frangatur & moderetur, interne per
 temperantia nitrosa, externe vero per discutientia in pe-
 ripheria læsionis applicata. His 5) addi debent infusa
 seu decocta ex herbis specificè mundificantibus & conso-
 lidantibus, quas PARACELSUS commendavit, e. gr.
 veronic. heder. terrestr. fanicul. pyrol. conjunctis resolven-
 tibus e. gr. rad. ari, pimpinell. albæ. Per hæc enim ulce-
 ra *ab intra* repurgantur.

§. XV.

DE SEPTICIS EORVMQ. VSV ET ABVSV. 11

§. XV.

His præmissis ad *specialem* septicorum usum progredior, monstraturus, in quibus casibus eorum applicatio concedi possit.

§. XVI.

Primo itaque adhibentur ad remotionem prænaturalium *excrescentiarum* in partibus, quæ ob minorem, quibus circumdatae sunt, nervorum copiam haud adeo facile sensu afficiuntur, in partibus nempe musculosis & subcutaneis; nam rarissime affluxus in hisce partibus a septicis excedens provocatur. Regula tamen hæc est observanda, ut semper a mitioribus incipiamus ad fortiora pedetentim progredientes. Præ omnibus ad harum excrescentiarum absorptionem laudari meretur *septicum sutorianum* §. VIII.

§. XVII.

Alter eorum usus constat in *repurgatione ulcerum & exstirpatione carnis luxuriantis*. Ulcera enim præsertim caecothæa, quando solis digestivis & abstergentibus, ut rad. ari, irid. flor. aristol. rot. domari nequeunt, septica requirunt, uti mercur. præcipit. rubr., mercur. dulc. cum unguento digest. mixtum, oleum laterin. seu philosoph. cum oleo ovorum, quæ fere sunt præstantiora & ab omnibus practicis approbata, non neglectis tamen internis sanguinis depurantibus & aliis §. XIV. notatis generalioribus.

§. XVIII.

Speciatim *ulcera fistulosa* requirunt septica, ut callosita.

B 2

12 DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA

Iositates auferantur & residuæ fibrillæ absumantur: licet & primam indicationem expleant scarificationes calli ad sanguinis usque eruptionem, ut vividus affluxus sanguinis restituatur ad affectam partem: præsertim tamen præferri debent hæ scarificationes, quando ulcus in centro jam est mundificatum; quia septica facile affluxum augendo carnis luxuriantis generationi occasionem dant, consolidationem vero impediunt. Secunda indicatio, nempe remotio fibrillarum semi-corruptarum optime etiam, dum forcipe auferuntur, expletur.

§. XIX.

Porro ad *carnem luxuriantem* refrenandam & tollendam in spongiosis & sensibilibus partibus e. gr. in dura matre post trepanationem, vel in gingivis, lenissima septica effectus opinione majores præstant. — Cujusmodi sunt Pulv. sabin. tartar. vitriolat. vel aliud sal medium, adjunctis subadstringentibus nervino-tonicis: fortiora & contrario dolorem vehementem excitant, atque aucto affluxu majorem intra viginti quatuor horarum spatium excrecentiam nobis sistunt, id quod frequentes observationes testantur.

§. XX.

Præterea usus etiam non est denegandus septicorum mitiorum in *ulcere carioso*: ibi enim primo curandum est, ut ab excrecentiis per septica os corruptum denudetur; deinde vero ipsa caries, vel tractetur lenibus septicis, uti Pulv. herb. sabin. vel euphorb. conjunctis balsamicis & oleis destillatis cinnam. caryoph. ut exfoliatio corruptæ partis

DE SEPTICIS EORVMQ. VSV ET ABVSV. 13

partis promoveatur, sanæ vero conservatio obtineatur: vel, quod certis in casibus melius, ut abrasione usque ad sanam partem os mundificetur. Hoc vero intelligendum de casu, ubi caries nondum adeo invaluit: quodsi enim gravior præsens est in articulationibus, nil nisi amputatio membri, ceu ultimum refugium, ad vitam conservandam superest.

§. XXI.

Concedendus etiam usus septicorum leniorum in *Polyponarium*, scilicet alealica & cineres animalium vegetabiliumque ustatiores, quæ, vel tantum post operationem extractionis aut deligationis ad radices extirpandas cum balsamicis, ut oleo myrrh. p. d. applicantur; vel ad totam excrecentiam paululum scarificatam auferendam adhibentur. Inter alia ab Illustr. PRÆSIDE Tab. XXXIII. conspect. chirurg. præsertim commendatur pulvis talpi vel erinacei per ustionem paratus & cum canula immissus, ne circumjacentes partes simul a corrosione remedii corripiantur, quod officium etiam explet emplastrum internos nasi parietes amplectens.

§. XXII.

Cum emollientibus conjuncta septica adhiberi porro queunt ad *clavos pedum* extirpandos. Ustatiores sunt oleum petreæ & cera viridis ex æruginè & cera citrina cum oleo composita, quæ aliquamdiu assidue applicata, certissime clavos absumunt. Quodsi vero dolor addit, caute agendum, nec nisi mitiora imponenda sunt. Quæ cautione etiam opus est, ubi septica e. g. succus esulæ vel
 B 3 cheli-

chelidon. maj. ad verrucas exedendas adhibentur, ne forsitan, si fortiora imponuntur, remedia sint ipso morbo graviora.

§. XXIII.

Nec improbanda sunt septico-adstringentia mitiora opportune adhibita in *ungue*, *panno* seu *pellicula oculorum*; cujus causa est inflammatio & auctus affluxus ad oculos. Quando enim non omnia eo congesta revehuntur, sed crassiores terrestres partes, ob vasa tunicarum oculi tenuia & subtilia, stagnant, pelliculam formant, visumque impediunt. Externæ hujus panni curationis fundamentum est emollitio & remotio; primum præstatur pinguedine piscis ascia per 2 - 3 dies imposta; qua præparatione præmissa, alterum, ipsa nempe panni remotio, tentatur per lenissima septico-adstringentia, e. gr. per lapidem scissilem vel sacharum. Hæc si non sufficiant, paululum fortiora etiam admitti possunt, ut vitriol. alb.; hoc enim agit fibras non distrumpendo, sed tantum irritando, ut auctior tonus hunc pannum jamjam emollitum repellat. Cavendum vero etiam, ne negligantur interna laxantia, revellentia in primis & temperentia, per quæ ulterior affluxus impediatur. Sæpe enim ab Excell. PRÆSIDE curatam vidi pelliculam per sola temperantia, pulverem scilicet antispasmod. & laxantia mercurialia sine omnibus externis remediis: solis autem externis nunquam negotium perficitur.

§. XXIV.

In membris *gangræna* affectis aliquem possunt septica præsta-

DE SEPTICIS EORVMQ. VSV ET ABVSV. 15

præstare usum, si legitimo tempore adhibeantur, quando scilicet post scarificationem chirurgicam, id est, profundam, & applicata remedia, putredinem inhibentia, tonumque vasorum roborantia, tandem aliqualis suppuratio sese ostendit: tum enim spes superest, malum digestivo unguento, cum Ægyptiaco, vel alio septico mixto, posse debellari. In gangræna enim inflammatio ultra modum aucta est: hinc vasa, ultra spheram elasticitatis expansa, sese iterum contrahere nequeunt, & sic cessat tonus atque humorum circulatio in affecta parte. Obiter notamus, potius dicendum esse, gangrænae causam esse inflammationem ultra modum auctam, quam ut cum nonnullis asseramus, eandem in inflammatione ista consistere. Consistit vero in cessatione circuitus humorum partis affectæ & hinc orta eorum corruptione. Scarificatione igitur opus est, ut superfluis sanguis emittatur & tonus redeat. Si jam sequitur suppuratio, methodus non differt a tractatione ulcerum, septicis nempe, digestivis & balsamicis. Quando autem solidæ partes jam sunt corruptæ, tunc *sphacelus* dicitur, & requirit eandem scarificationem in parte adhuc viva, & his vulnusculis ingeritur septicum vel causticum, ut membrum demortuum a vivo secedat. Hoc vero commodissime obtinetur unguento Ægyptiaco vel spiritu vini rectificatiss. cum oleo caryophyll. & cinnam. vel cum ess. balsam. putredini resistentibus, vel causticis, ut oleo vitriol. butyro antim. cum balsam. conjunctis. His enim demortua pars a viva separatur, & novus affluxus legitimus redit. Quando vero, his omnibus non obstantibus, sphacelus nihilo

lo minus progreditur: tunc ultimum refugium est amputatio perita manu facienda. Nam nos hic tantum loqui de sphacelo partium externarum, præsertim extremitatum, facile patet; partium enim internarum sphacelus nullam spem salutis relinquit. Et hæc sufficiant de septicorum usu legitimo dixisse: restat jam, ut etiam de eorundem abusu agamus.

§. XXV.

Primarius itaque & frequentissimus effectus illegitime applicatorum septicorum est *nimius affluxus*; qui consistit in inflammatione limites excedente: nam ordinarius est moderata partis læsæ latera ambiens inflammatio, quæ vix dimidiam calami scriptorii crassitiem superat latitudine. Non solum autem septicis affluxus augetur, sed etiam emollientibus; licet non uno eodemque modo utraque hunc producant effectum. Per emollientia enim fibræ cutis & subjacentium partium relaxantur, & hoc modo imminuta vasorum resistentia majori humorum copia patet introitus, unde hi passive accumulatur, & tumorem a nimio affluxu exsurgentem inducunt. Per septica autem, uti supra jam diximus, fibræ vel disrumpuntur, si nimirum concentrata quantitate applicantur, vel tantum irritantur, si mitiora & diffusa adhibentur, unde dolor: dolorem autem semper sequitur major ad affectam partem humorum directio, qui humores, si ultra modum congeruntur, nimium, de quo loquimur, affluxum nobis sistunt. Hanc vero nimiam inflammationem pessima semper comitantur symptomata; nam humores ea quantitate adducti, ut nequeant reduci, debilitant, dum vasa nimis expan-

DE SEPTICIS EORVMQ. VSV ET ABVSV. 17

expandunt, tonum, unde gangræna, quam cito sphæculus excipit. Satis autem constat, hunc mortis appropinquantis certissimum plerumque esse indicium; nisi statim affecta pars chirurgica operatione a reliquo corpore separetur.

§. XXVI.

Ante vero quam hos produxit effectus nimius affluxus, curationem admittit pharmaceuticam sequentem. Removeantur subito tam septica quam emollientia, tanquam causæ hujus mali, & horum loco applicentur discutientia & tonico-nervina. Adhibeantur nimirum species discutientes ex radic. irid. flor. pimpin. alb. caryoph. herb. chærefol. hyssop. apii flor. chamomill. sambuc. &c. sacculo inclusæ & cum vino vel aceto calide impositæ, vel spirit. vin. camph. crocat., qui mirum quantum præstat vel solus, vel cum sacculis discutientibus. His vero non sufficientibus, conjungenda sunt repellentia. Interim ulcus nondum mundificatum lenissimis digestivis tractari debet. Quando vero septicum non tam subito ex ulcere removeri potest, optima ejus mitigantia sunt olea cocta vel expressa, ut oleum amygdal. dulc. & pinguedines animalium, axungia &c. His enim septica involvuntur, ut vim suam præstare non valeant, idem & faciunt aquosa, quæ disjungendo vim eorum reprimunt.

§. XXVII.

Speciatim jam enumerabo, in quibus casibus prohibita videatur applicatio septicorum. Primo itaque improbantur in omnibus circumstantiis, ubi sola suppurantia,
C dige-

digestiva & abstergentia malum tollere valent: quod enim per faciliora effici potest, non debet per difficiliora magisque dolentia fieri. In *vulneribus* itaque & in *ulceribus non qualificatis* hæc sola sufficiunt, omnesque septi-
corum species rejiciuntur, & ut superflua, imo noxia, excluduntur. Vulnere enim, nisi per reunionem curantur, ad obstructa vasa removenda, exiguum tantum requirunt affluxum & tractanda digestivis; ut suppuratio promoveatur: ulcera vero non qualificata requirunt abstersionem & mundificationem, quod plerumque etiam solis digestivis obtinetur, consolidatio autem ab ipsa natura optime perficitur. In ulceribus autem cariosis, cacoëthis &c. conceduntur septica, uti jam supra diximus §. XVII. & XX.

§. XXVIII.

In *ulceribus cariosis*, aut ubi ulcera jam usque ad ossa penetrarunt, abstinendum est a vitriolis; nam omnia acida vitriolica ossibus sunt inimica, illaque, nisi jam sint cariola, rodendo talia reddunt; cujus notabile exemplum refertur in *histor. morb. Vratislav. Anno 1700. p. 230.* Male etiam olea emollientia applicantur, sed laudanda est abrasio vel expectatio exfoliationis cum appositis ficcis murundis. §. XX.

§. XXIX.

Nec concedenda sunt septica in *ulceribus glandularum*, aut harum obstructionibus: nam, ob tenerrimam structuram, majorem sensibilitatem, debilioremque tonum facillime affluxus excedit, & cancriformis producit ulcus. Plu-

ra sane exempla docent damna hoc modo ab imperitis chirurgis illata, ex quibus unicum a Celeb. D. PRÆSI-DE suppeditatum allegasse sufficiat. Vir quidam, qui fumum tabaci ex novo tubulo seu fistula traxerat, jam eam ex ore deponere volens, simul cum fistula cuticulam labii inferioris adhærentem avellit, quod vulnusculum, licet levissimum, cum doloribus tamen conjunctum erat acutissimis, ob multitudinem nerveorum filamentorum. Jubet itaque accersi chirurgum, qui vulnus tam acrisis septicis tractavit, ut tandem cancerum apertum hoc modo provocaret, nullis remediis debellandum, sed sectione denuo auferendum. Patet itaque, abstinendum esse in partibus glandulosis a septicis & generatim ab omnibus irritantibus & dolorem affluxumque, qui immediate dolorem sequitur, producentibus.

§. XXX.

Cancerum tam apertum quam occultum septicis tractare irritum est conamen, nec a prudente & perito medico aut chirurgo unquam suscipiendum. Occultus enim vel plane non tangendus, & semper affluxus præcavendus per generalia interne & externe adhibita, vel uno icu excindendus, cum appendicibus, glandulis nimirum cancerosis minimis, hinc inde in peripheria dispersis. Hoc enim nisi fiat, de novo generatur cancer, qui denuo multo difficiliorem extirpationem requirit. Conf. Celeberr. Archiatri JOH. THEOD. ELLERI observationes medico-chirurg. p. m. 44. Per septica vero vel tantum fortiora res solventia externa cancer occultus mutatur in apertum: per ea enim indurati glandularum humores emolliuntur, &

quia revehi nequeunt, corrumpuntur, sicque cancrum apertum nobis sistunt. Ad legitimam vero cancri aperti cognitionem acquirendam necesse erit, ut ejus natura paulo intimius perspiciatur. Deprehenduntur nimirum in cancro duo mala conjuncta, sibi invicem opposita, quæ & opposita requirunt remedia, quorum malorum, dum alterutrum debellatur, alterum vires acquirit atque augetur. Adest enim serum falsum acre & erodens, quod septicorum salinorum & balsamicorum applicatione acrius redditur: adest etiam corruptio putredinosa, quæ a suppurantibus & serum falsum corrigentibus augmentum capit. Et hæc est ratio difficilis extirpationis hujus mali, & lenti corruptionis progressus, dum nempe serum falsum & acre corruptioni celeriori putredinosa sese opponit. Septica itaque cancro applicata, suspendunt quidem aliquo modo progressum corruptionis gangrænoideæ, sed augmentum inde capit ichor salinus, acris & arrodens. Verum uberior cancri tractatio a nostro instituto aliena est, & longior, quam ut brevis hujus Dissertationis limitibus includi queat. Qui eam desiderat, adeat Illustr. FRID. HOFFMANNI *system. medicin. rational. Tom. IV. part. V. cap. VI. p. m. 259.* & Excell. Domin. PRÆSIDIS *chirurgiæ tabulam de cancro & ulcerib. cancroideis.*

§. XXXI.

In partibus *aponeuroticis, membranaceis, tendineis & nerveis* omnium septicorum usus cessare debet, præsertim autem vitriolicorum, quippe quæ nimis arrodendo gravia excitant symptomata. Nam ob sensibilitatem, qua gaudent hæc partes, maximam, nec mitissima perferre possunt.

DE SEPTICIS EORVMQ. VSV ET ABVSV. 21

possunt. Quodsi enim applicantur hisce partibus, vel tantum extremitatibus pedum & manuum, ob vaginas tendinum, acuto præditas sensu, cito affluxus excedit, imo non solum humorum copia nimia eo dirigitur; sed & motus convulsivo-spastici excitantur. Speciatim vero, si attingunt tendines, membri, cui movendo hi destinantur, motum tollunt: Articulationibus applicatae, synoviam producunt: Nervorum autem ramificationibus paulo majoribus si imponuntur, motus convulsivi sequuntur. Meris itaque balsamicis & balsamico-digestivis ejus modi mala tractentur, necesse est.

§. XXXII.

Nocent porro septica *organis tenerioribus & membris debilitatis*, nisi sint mitissima. Nam si e. gr. oculis ea adhibere volueris, ab humorum affluxu, per septica provocato, ophthalmia certe metuenda foret. Ob eundem affluxum abstinendum est ab iisdem, ubi membra debilitata & paralytica pristino vigori restituenda sunt. Cum enim in hoc rerum statu tonus debilis sit vel profus deficiat: ab aucta congestione humorum eo majus gangrænae & sphaceli periculum his membris imminet, quo minus ob atoniam stagnatio & corruptio humorum impediri potest. Sic & in membris *aridura* affectis potius requiruntur emollientia quam irritantia septica. Merito etiam ad partes sensibiles *nevi materni* referuntur; hi enim vel tolerari possunt, si non nocent, vel, quod celeberrimi medici svident, sympatheticis eorum cura tentanda. Conf. *Excell. Dom. PRÆSIDIS chirurg. tab. de nev. maternis.*

C 3

§. XXXIII.

§. XXXIII.

In hæmorrhagiis sistendis septicorum itidem nullus est usus. Sive enim mitiora adhibueris, sive ad fortiora confugas, utrobique irritus erit labor. Fortiora quidem & crustam inducentia interdum sanguinis effluxum sistere possunt; sed plerumque tantum ad tempus. Crusta enim, accedente suppuratione, emollita sanguinis erumpere nitentis vi resistere diu non valet, unde hæmorrhagia denuo incipit, quæ ut sistatur, difficile erit. Quodsi tam parum profint fortiora, quid a mitioribus exspectandum sit, quis facile videri. His itaque relictis, tutiora sunt quærenda. Et discissis quidem vasibus minoribus coagulantia, ut spiritus vini rectificatiss. adhibeantur: læsis autem majoribus arteriis aut venis coagulantia non sufficiunt; sed deligatio, tutissimum omnium hæmorrhagiarum remedium, est instituenda.

§. XXXIV.

Denique etiam septica omniaque acria repudianda sunt in *venenatis*, *contusis* vel *sclopetariis vulneribus*, & exinde ortis, a quacunque causa, *ulceribus*. In his enim qualificatis morbis affluxus inflammatorius sæpe ad gangrænam & sphacelum usque excedit, & symptomata exacerbatur, uti amplius in chirurgicis docemur. Hic enim balsamica acria spirituosâ non conceduntur, multo minus septica; sed digestiva & balsamica non spirituosâ, ut oleum myrrh. p. d. & præsertim massa balsamica post abstractionem spiritus ab ess. balsam. STAHLII, in fundo remanens, eorum absolvunt negotium.

§. XXXV.

DE SEPTICIS EORVMQ. VSV ET ABVSV. 23

§. XXXV.

Ultimo adhuc notandum, in applicatione septico-
rum & omnium acrium remediorum cavendum esse, ne
attingant partes *sanas*, easque laedant. Quomodo in
polypi narium tractatione cum septicis partes circum-
quaque vicinae defendantur, §. XXI. dictum est. In
caruncula urethrae applicentur ope instrumenti ad hunc
usum adaptati. Et haec sufficiat breviter de septi-
cis eorumque usu & abusu
dixisse.

T A N T V M.



ULB Halle

002 383 314

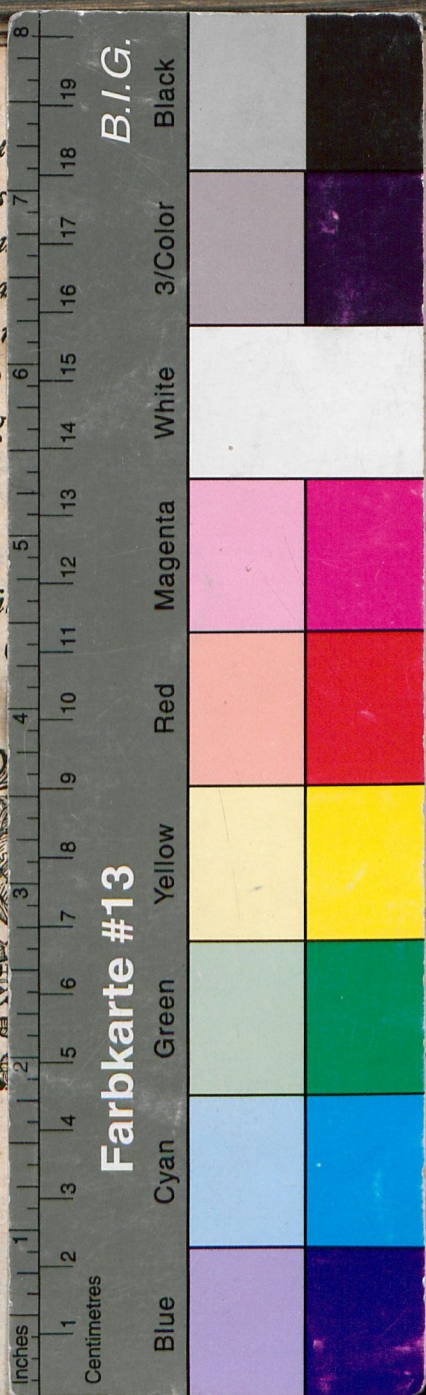
3



sb.







DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-CHIRURGICA
DE

SEPTICIS
EORVMQVE

VSV ET ABVSV
QVAM

ANNVENTE NUMINE DIVINO
CONSENSV ET AVCTORITATE AMPLISSIMÆ FACVL-
TATIS MEDICÆ
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRÆSIDE

DN. D. JOANNE JUNCKERO

PROFESSORE MEDICINÆ PVBLICO ORDINARIO
PATRONO AC PRÆCEPTORE PIE DEVENERANDO
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
LEGITIME CAPESSENDIS

H. L. C.

Ad d. *August.* Anno MDCCXLII.

PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISIONI SVBMITTET
AVCTOR

GVSTAV DANIEL LEMBCKE
SCHLESVICENSIS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.